

Lugupeetavad kaitseliitlased, head kaasmaalased.

Juunis 90 aastat tagasi võttis sõdiva Eesti noore kaitseväge juhtkond järjest vastu riskantseid ja heas mõttes avantüristlikke otsuseid.

Võnnu lahing, mille järgi tähistame kõigi Vabadussõjas saavutatud võitude koondvõitu, oli möödapääsmatu. Nii lihtsalt pidi minema. Varem või hiljem. Kas Võnnus või kusagil mujal.

Selle tõsiasja oli otsustanud sakslaste maakaitsevägi, mis Lätis toona kehtinud olude tõttu pöördus vältimatult Eesti ja Läti vabaduse vastu. Ebastabiilsus oma piiri taga ei saa kellelegi meeldida. Eesti huvides oli siis, nagu ikka ja alati, rahulik ja sõbralik naaberriik.

Võnnu lahing kinnitas taas, et sõjalised protsessid arenevad kiiremini kui poliitika või diplomaatia. Eestil polnud valikut. Huvi võimaliku rahukonverentsi vastu oli toona väike. Pealegi oli selle konverentsi poliitiline ja filosoofiline alus, rahvaste enesemääramisõiguse põhimõte, sündinud vaid aasta varem. Põhimõte, et ka väikestel rahvastel võiks olla õigus oma riigile, polnud maailmas ja Euroopas üldlevinud. See oli sensatsioon, millega valdav enamus riike ja poliitikuid ei soovinud nõustuda.

1919. aasta juuni mängis eestlastele kätte ainukordse võimaluse. Me saavutasime oma taktikalised ja strateegilised eesmärgid ühtaegu sõjas kui poliitikas. Peale selle jõudsime rahvana ka rahvuspoliitiliste ja ideoloogiliste sihtideni.

Lätlaste ja eestlaste ühine võit Võnnu all lubas Eestil koondada kogu sõjajõu idarindele peavaenlase vastu. Juba sügisel tegigi vastane meile nende ajaloo ainsa rahupakkumise. Me saime vabaks, me saime rahu.

Aga teadkem ka, et meile võidukal suvesõjal 90 aastat tagasi oli oma varjukülg. Jah, see aitas mobiliseerida uusi mehi kaitsevärke. Aga enamasti nägi riiklik propaganda võidus Landeswehri üle 700-aastase orjaöö lõppu. See asetus magusa revanšina meie omariikluse nurgakivi kohale.

Aga just see võis ähmastada Eesti maailmanägemist 1930. aastatel. Paraku poleks ka kõige selgem silm suutnud muuta 20. sajandi ajaloo kulgu Läänemere ääres.

Austatavad kaasmaalased,

Vabadussõjas saavutatut on vaja kaitsta iga päev. Ka Eestist kümme ja sada korda suuremate riikide jaoks pole julgeolek iseenesest tekkiv väärtus. Selle nimel peame kogu aeg pingutama. See nõuab palju raha. Kõige halvematel päevadel nõuab see ka inimeste elusid, nagu me liigagi värskelt ja valusalt taas teame.

Mullusest Võidupühast möödunud aasta jooksul on julgeoleku tunnetamine Eestis ja Euroopas oluliselt muutunud. Eelmise aasta august näitas, et paraku eksisid need, kes läinud sajandi üheksakümnendatel aastatel uskusid ajaloo lõppu ja igavese rahu saabumisse Euroopas. Vene-Gruusia sõda muutis Euroopa julgeoleku paradigmat. Meile sai siis selgeks, et katsed riigipiire sõjalise jõuga muuta pole kahjuks kusagile kadunud.

Täna võime öelda, et senise paradigma muutus on lisaks murelikkusele toonud kaasa ka mitmeid meie jaoks positiivseid arenguid. NATO-s on jälle rohkem tegelema hakatud organisatsiooni põhiseesmärgi, oma territooriumi kollektiivse kaitsega. Samuti 5. artikli ja kaitseplaanidega. Need arengud vaieldamatult suurendavad meie julgeolekut.

Samas on Euroopa julgeolekupoliitilises ruumis ka arenguid, millesse peame suhtuma ettevaatusega. Kui räägitakse Euroopa uuest julgeolekustruktuurist, siis tahame täpsemalt teada, mida selle all silmas peetakse. Olemasolev struktuur on töötanud üsna hästi. Miks seda lõhkuda? Miks ihaleda uut ja väidetavalt paremat, kui just selle uue struktuuri pakkuja on olemasoleva tulemuslikkust viimasel kümnendil sihikindlalt pisendanud?

Euroopa julgeoleku ja stabiilsuse kõige kindlamad garantiid on tugev Euroopa Liit ja tugev

NATO. Laiemalt võttes Atlandi-ülene side Euroopa demokraatlike riikide ning Ameerika Ühendriikide ja Kanada vahel. Täna on see side ehk tugevam kui kunagi varem pärast Külma sõja lõppu.

Head sõbrad,

Meie julgeolekupoliitika laiema pildi kõrval on asju, mida peame ise korraldama ning kus liitlaste abile on kohatu loota. Eesti riigikaitsele, nagu me ühiskonnale tervikuna, pole viimane aasta olnud kerge. Majanduskriis Eestis oli ja on sügavam kui enamikes Euroopa riikides. See on toonud kaasa ka tagasilööke riigikaitse rahastamises. Ajal, kui lõigatakse kõigi valdkondade eelarvet, ei pääse kärbeteta ka riigikaitse.

Mul on hea meel, et riigikaitsekulude kärpimisel on suudetud säilitada kainet meelt. Me oleme mitme negatiivse lisaeelarve kiuste suutnud elus hoida meie riigikaitse suured eesmärgid.

Kui vaadata tagasi möödunud aastale, siis tahan esile tõsta kaitseväge reservõppekogunemisi. Ajateenistusele rajatud süsteem ei toimi, kui reservvägi regulaarselt ei kogune. Sõjaväelise jätkuõppeta ning kokkuharjutamiseta pole reservväelastest moodsas sõjas palju kasu.

Teiseks lubage mul tunnustada meie kaitseliitlasi. Kaitseliit on kodanikuühiskonna üks kõrgemaid vorme, sest vabatahtlikkus ja sõjaväeline struktuur ei käi tavamõistuses kokku. Seda, et inimene on valmis vabatahtlikult riskima oma eluga, ei suuda mõista need, kes tulevad mittedemokraatlikest ühiskondadest.

Mõtleme täna ka sellele, et kõige väärikamalt hoiame me eri sõdades Eesti vabaduse eest langenud sõjameeste mälestust sel moel, et usume iseendasse, oma rahvasse ja oma riiki. Seni oleme me seda suutnud ning olen kindel, et suudame ka tulevikus.

Ma kutsun igaüht üles, nagu ütlesin eile õhtul Tallinnas, et viiksime täna kimbu lilli oma kihelkonna, oma kodukandi lähima Vabadussõja monumendi jalamile. Siis adume, et samast mullast – samast kohast, kus ka ise pärined – tulid need mehed ja naised, kes andsid Eesti rahvale vabaduse.

Ütle mõttes oma tänusõnad neile, kes sulle vabaduse töid. Ja lisaks mõista, et just meile on langenud võimalus ja kohustus täita sisuga Eesti ajaloo järgmine aastakümme.

Meie oskusest ja tahtest ja tööst sõltub, kas saame püstipäi ja häbitundeta mõelda meile vabaduse toonud sangaritele Võidupüha 100. aastapäeval.

Sellega hakkama saamiseks soovin kõigile jõudu.

Nagu soovin täna kõigile ilusat Võidupüha ja kaunist Jaanipäeva.

[Ilves: Vabadussõjas saavutatut peame kaitsma iga päev](#) , ERR

Vabariigi Presidendi Kantselei
avalike suhete osakond
tel 631 6229